

SLOVENSKI GOSPODAR

● Lest ljudstvu v pouk in zabavo. ●

Spisatelj: Franjo Kunsčarski; preložil za "Slov. Gospo-
darja" Al. B. (Dajle.)

Dvojno zvišanje.

Južna železnica je sporazumno z deželno vlado zvišala ceno vožnje po železnicah v Sloveniji za 200%, to se pravi, da mora od 18. aprila 1919 naprej popotnik plačati za vožni listek namesto 1 K — 3 K. Vožnja III. razreda v Ljubljano stane n. pr. sedaj iz Maribora 88 K 40 v., dočim si plačal poprej samo 12 K 80 v. Gospodje, ki so zvišali cene voznim listkom na tako neprimerno višino, se izgovarjajo, da so le morali storiti, ker so morali železničarjem radi njih glabega položaja zvišati plače. Ta izgovor pa ne drži. Mi privošimo pridnim železničarjem boljše plače, ker s staro, nizko plačo res niso mogli živeti. A prav ni, da so se enakomerno zvišali tarife. Za III. razred, v katerem se vozi ubogo ljudstvo, naj bi ostali pri starih cenah, gosposko ljudstvo in bogataši, ki se večinoma za zabavo po "kšeftu" vozijo v II. in I. razredu, pa bi naj plačali magari za 300—500% več kot dosedaj. Saj so vojni dobičkarji, židje in milijonarji, spravljali med vojsko na račun ljudstva — masne dobičke v svoje žepce. Zahteva kmečkega in delavskega ljudstva je, da se takoj prekliče zvišanje tarifov za III. razred, zvišanje za II. razred ostane v veljavi, a za I. razred se naj tarif zviša vsaj za 300 ali 600%. Če pa se to ne zgodi, pa zahtevamo, da se dene krivice, to je gosposke od južne železnice in od deželne vlade, ki so sodelovali pri tem krivičnem zvišanju, na zatožno klop. Če so kmeti kaznovali, ako je prodal 1 liter mleka 1 v dražje, kakor je bila prej cena, se morajo še bolj hudo kaznovati ljudje, ki hočejo v Jugoslaviji izžemati ubogo ljudstvo. Na shodih in po svojih poslancih bomo tako dolgo ugovarjali proti zvišanju tarifa v III. razredu, da se mora ustreči naši upravičeni zahtevi.

Obenem pa z vso odločnostjo tudi zahtevamo, da se naj razmeram primerno zvišajo tudi plače železniških delavcev, uslužbencem in nižjim uradnikom. Vprašamo samo: Ali more delavec, ki dela na progi in ima temeljne plače (dnevne) samo 2 K 50 v., z dodatki vred skupaj samo 7 K plače na dan, preživljati sebe in svojo družino. Od zvišanja cen voznih listkov se naj zvišajo plače in dnevne pred vsem ubogim nižjim uradnikom, uslužbencem in delavcem. Nikakor pa se naj plače in dnevne ne zvišajo nemškimi, nemčurškimi in socialdemokratskimi hujšakom, ki rovarijo proti Jugoslaviji in hujšajo

na štrajk. Te zagrizence, ki jim diši sicer naš kruh in pečenka, a jim smrdi slovensko ime, mora vlada čimprej poslati brezplačno v Nemško Avstrijo.

Deželna vlada je zvišala tudi cene v bolnišnicah. V III. razredu znaša zvišanje 75%, v II. samo 2 K, v I. 12 K. Torej je zopet najbolj obremenjeno ubogo ljudstvo. To pa je že od sile. Kaj takega si ne bomo dali dopasti. Bogati verižnik ali milijonar lahko plača tudi 100 K na dan, a ubog kočar ali obrtnik ne more plačati 7 K 50 v za bolno osebo. Nasledek bo, da bo našemu ubogemu ljudstvu odslej za prta pot v bolnišnice. Ali je deželna vlada padla na glavo, ko je napravila tak sklep? Ko je bil dr. Verstovšek poročevalec o bolnišnicah, je varoval kmete in obrtnike pred plačevanjem oskrbine v bolnišnicah in jim šel na roko. Kje pa je sedaj? Pozivamo ga, da se zavzame za svoje ljudstvo!

K preosnovi šolskega zakona.

L

Velika večina našega naroda pripada kmečkemu stanu in prav temu stanu preti resna in nevarna kriza. Svetovna vojna je pokazala, da je kmečki stan že zato, ker nam dobavlja najpotrebnejše k življenju, vsakdanji kruh, brez vsega dvoma najvažnejši stan v državi. Tudi naši novi domovini, Jugoslaviji, bo ravno kmet najtrdniji stebel, zakaj prihodnost in procvit naše izrečno kmetijske države bo v prvi vrsti odvisen od tega, kako bo v njej podprt njen glavni stebel — kmetijski stan. Glede tega vprašanja pa smo mi Slovenci pač lahko ponosni. Naš kmet je razumen in delaven, naše kmetijstvo je in bo v Jugoslaviji prav gotovo na prvem mestu. Toda to razveselje dejstvo nas ne sme zapeljati, da bi postali slepi in gluhi za nevarnosti, ki groze izpodkopati to navidezno trdno stojičo oporo naše domovine.

Je že res: naši kmetijski domovi niso porušeni, naša polja so še primerno obdelana in niso nam potegnili naši prejšnji gospodarji zadnjega repa iz hleva. Tudi ne "poje boben" po naših vaseh, marveč so kmečki dolgovni večinoma poravnani. Da pa smo še ljub vsaj grozi, vsemu strahu in žalosti še toliko na dobrem, to je pač v prvi vrsti zasluga našega kmečkega ženstva, naše mladine in naših staršev, saj

zdravi moške in mladeniči so bili itak vsi v vojski. Res je tudi, da so se že in upajmo, da se še bodo površile mnoge delovne roke, ki bodo zopet podpirale ljubi domači krov. Toda zavedati se moramo p. tudi, da prihajajo čisto novi časi, ki bodo nalagali kmetu še večje dolžnosti, ter ga obložili še s težjimi bremenji, kakor je to bilo v predvojnem času povsem običajno.

Plačila države naraščajo grozno. Zato je povsem jasno, da bo država zmagala svoja silna bremena le na ta način, da bo strogo privijala davčni vijak. In ta vijak bo gotovo občutil tudi kmet, davki bodo torej rasli. Potrebščine, katere mora kmet nakupovati, kakor snov za obleko, orodje, sladkor, petrolej, sol itd., bodo sicer cenejše, ali vendar bodo mnogo dražje, kakor pred vojsko. Rokoželci bodo zahtevali za svoja dela plačila, ki ne bodo v nobeni primeri s cenami v predvojnem času. Delavska in poselska mezda utegne istotako ostati na višini, a kakoršni se nam poprej niti sanjalo ni. Seveda bodo nasprotno tudi kmetijski pridelki obdržali ceno, ki bo primerna toliko večjim stroškom pridelovanja. Višja cena kmetijskih pridelkov bržčas ne bo dovolj, da bi se lahko pokrivali tudi višji stroški kmetijskih obratov. Treba bo pač vstrajnega dela, torej še večjega napora, kakor doslej, da se bo iz matere zemlje iztisnilo čim več dohodkov.

Toda ravno pri tem pa nam grozi skrajno nevarna ovira: našim kmetijam bo namreč prav zelo primanjlovala delovnih moči, da niti ne bo lahko obdelovati zemlje v taki meri, kakor doslej, nikar še le v večji, kakor bo živa potreba. Pomislimo, koliko najboljših delovnih moči nam je vzela vojna! Koliko moških, ki so poprej služili kot kmetijski delavci, je vojna odtujila njihovemu poklicu, da se bodo sedaj raje vrivali v tovarne, kakor da bi delali na kmetijah. Tudi ženske siliijo v službe v mesto. Tam jih plačujejo drago, saj imajo denarja, kakor smeti. Na kmetijah pa ostanejo marsikje le še nedorasti otroci, žene in mož, če ga ni vzela vojna. Ako torej hoče kmet sebi in — bodimo odkritosrčni — tudi drugim zagotoviti obstanek, bo moral pritegovati h kmetijski kmetu delu celo svoje nedorasle, torej šolske otroke, in to še v večji meri, kakor v predvojnem času. Ni drugega izhoda, čeprav se pogosto in strogo povdarja, kmetiska mladina se ne sme v šolski dobi toliko vporabljal za težka domača dela, da se ne ovira v duševnem in telesnem razvoju.

LISTEK.

Vojaški novinec.

Belgijska povest.

Spisal Franjo Kunsčarski; preložil za "Slov. Gospo-
darja" Al. B.

(Dajle.)

"Ti si bil tudi zraven, Janez, to si pač lahko misliš. Oh, kako je bilo lepo! Le poslušaj! Najemnica — dobra žena je, Bog ji poplačaj! — me je peljala v majhno kamrico spat. Ko sem bila sama, sem pokleknila in molila k Materi božji, ki je stala tam na omari. Ne vem, koliko časa sem molila, a ko sem vstala, se mi je vrtele v glavi in skoro sem se onesvestila, vsaj zdelo se mi je tako. Med tem je bila luna izšla in tako jasno svetila skozi okno, da je bilo mogoče razločiti v sobi vsako stvarco. Položila sem čelo na steklo v oknu, da si glavo malo ohladim, potem pa se vlegla napol obličena na posteljo, da bi bila davi takoj pri roki. Spati pa vendar nisem mogla, luna mi je svečila ravno v oči in vedno sem imela pred očmi kovača, ki je v njej. Ne vem, ali sem nazadnje vendar zaspala; pa je že moralo biti tako, ker čuj, kaj se mi je zgodilo. Naenkrat je luna dobila usta in lepe modre oči, pričela rdeti kot jačbelko ter se mi smehljati prijazno, da me je kar pretreslo. Vse svoje žive dni nisem videla žene tako prijaznega obraza, kajti ako bi kje bila kaka takšna, bi ljudje poklekali pred njo. Polagoma so luni zrasti-

le roke in noge in dolga obleka z velikimi, zlatimi cveticami; na glavi je imela srebrno krono s sedmimi svetlimi zvezdami. In naenkrat je bila tu žena, ki je dete nosila v naročju, lepše nego angeli v nebesih. In, o Bog, Janez, bila je naša ljuba Gospa iz kamrice, ki je bila oživela, z našim Izveličarjem na roki, ki se mi je nasminal iz mi migal. Zdaj pride pa še lepše. Ne vem, kako je prišla v kamrico, a se čela je na stolu za oknom in tudi ti si videl Mater božjo s tvojimi slepimi očmi, kajti skupaj sva padla na kolena in dvignila roke, kot bi klicala na pomoč Mater božjo. In zdaj se jo pričela prav počasi bližati skozi okno v kamrico. Rekla je nekaj detetu Jezušku in dete se je s prstom dotaknilo tvojih oči in u, Janez, si zaklical z velikim veseljem: Vidim, vidim! Mene je to tako pretreslo, da sem iz spanja planila po koncu, pa ni bilo res. Samo sanjalo se mi je; kajti luna s kovačem je še plavala na nebu in svetila, podoba Matere božje pa je še mirno stala na omari. Ali te sanje pomenijo kaj dobrega?"

Umolknila je in čakala odgovora. Mladenec pa pravi po kratkem premolku:

"Katrica, kako lepo znaš pripovedovati. Srce mi je od veselja utripalo, ko si govorila; zdelo se je mi, da vse vidim pred sabo in ko si rekla, da se je Jezusček dotaknil mojih oči, sem občutil neka, česar ne morem popisati. In Našo ljubo Gospo sem videl, tako jasno in razločno, da bi lahko v pesek narisal zlate cvetice, ki so se ji lesketale na obleki."

"Kakšne cvetice si videl, Janez?"

"Velike rože."

"Jaz tudi; to je čudovito."

"In lilije, take, kakor jih je lansko leto toliko cvetelo na pivovarnarjevem vrtu."

"Tudi jaz sem videla lilije in rože. Kako neke je to mogoče? Kar pamet mi zastaja."

"Draga moja!" vzdihne Janez. "Ne varaj se, ma sebe z napačnimi upi. Sanje so stvarje, pravi pregovor; to je samo tolažba, ki nama jo je poslal Bog na potovanje."

"Saj to je isto!" vzkligne deklica veselo. "Zdi se mi, da imam od snoči Marijo še mnogo rajši. Ko bova doma, poprosim cerkovnikovo Marijano za malo srebrnega papirja, da podobaj pod lipo tudi naredim tako krono s sedmimi zvezdami in ako bova še zmogla, podobaj tudi dobi obleko z zlatimi cveticami. Zdaj pa se požuriva, predno solnce ne prične žgati, pa za palico primi, pot postaja ozka in robata. Zdi se mi, da sva zašla med pripovedovanjem."

"Katrica, pazi na pot. V kolenih že čutim neko utrujenost; čutim, da danes ne bom mogel hoditi deset ur."

"Nič ne skrbi, Janez!" odgovori ona ter zmanjša korak. "Na ravni poti, kakor je ta, se človek vedno spozna, in tam v daljavi vidim že dva zvonika, kot so mi rekli davi."

"Kako daleč sta pač, Katrica?"

"Kako poldrugo uro. — Ali boš mogel še takt daleč hoditi?"

"Da, ako bodeva včasih malo počila."

"Samo povej, kadar boš truden. Zdaj pa zopet molčiva, sicer se prej opešas."

(Dajle prihodnjič.)